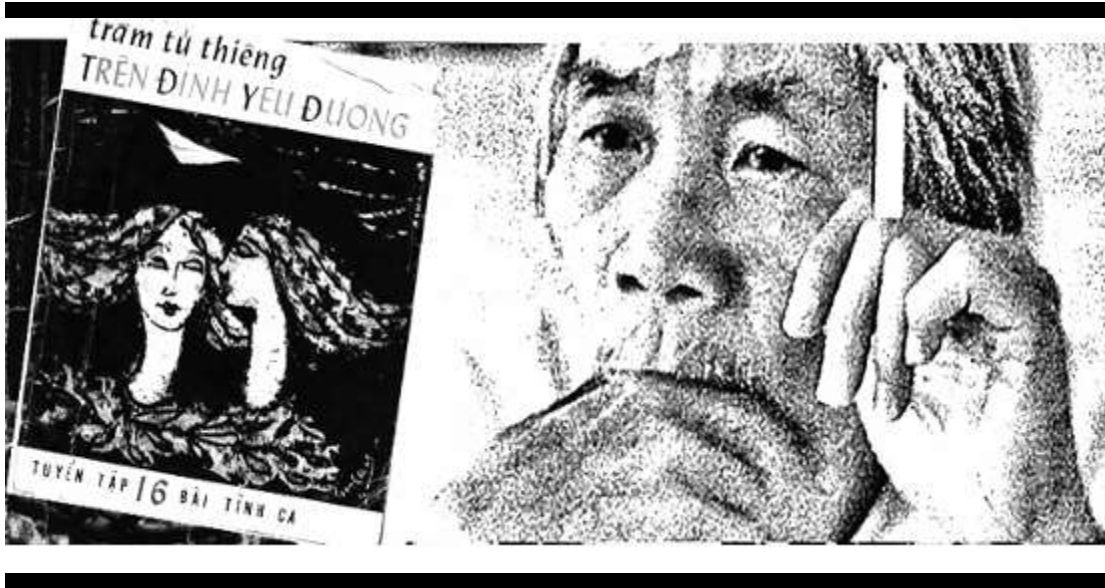

TƯỞNG NIỆM TRẦM TỬ THIÊNG

VỚI TƯỞNG NIỆM CỦA TRẦM TỬ THIÊNG

-nhạc sĩ TRẦM TỬ THIÊNG mất ngày 20 tháng giêng năm 2000-

CAO VI KHANH

Đã có lần viết về nhạc Trần Tử Thiêng. Lần đó không biết sao mà bị rúng động quá mạnh, tôi đã không chìm được những dư ba trong lòng sau khi bất chợt nghe được bài hát Tưởng Niệm nên đã bắt chấp sự dốt nát của mình về âm nhạc, đem về cầm cúi viết về bài nhạc đó, gần tới rưng sáng, sau một ngày vật vã chạy vạy kiếm ăn. Chẳng nhớ đã nốc bao nhiêu ngụm cà-phê đen, đốt cháy bao nhiêu điếu thuốc lá thành khói ... đọc. Đại khái như vậy...

“ ... Tôi nghe bài hát Tưởng Niệm của Trần Tử Thiêng lần đầu tiên khi đang lái xe một mình trên xa lộ ở phía tây thành phố. Con đường len qua một khoảng rừng thưa, chui xuống một thung lũng xanh mù rồi chồm lên một dốc cao đúng lúc mặt trời đang lặn xuống ngay trước mặt, rải xuống trần thứ nắng quái làm hực lên giữa lòng ta cái lộng lẫy của sự thể tàn phai. Đường vắng, ngấm men rượu bạn bè, hứng chí phóng gần trăm hai trăm ba cây số một giờ. Xe hạ kiếng, gió thổi ngược thốc tháo vô mặt mũi, thổi bay tóc tai hồi hải, thổi luôn vô áo tả nút ngực bung căng bùng phổi. Mắt chú mục con đường thẳng băng trước mặt, tay lái run run dù đã ghìm chặt, tim đập giựt ngược, hơi rượu bốc lên, chân ga tri

xuống, trăm ba ... trăm tư ... sàn xe run run ... tay lái run run ... chiếc xe như ngựa sút chuồng ... một-xe-trong-cõi-hồng-trần-như-bay...

... thoáng chốc tôi như bay...

... thoáng chốc, miệng hư vô hải toác hoác...

đầu óc thả lỏng như ngựa sút cương. Và một thoáng nghĩ như tia chớp, giả sử bây giờ buông tay... cái miệng hư vô táp táp... rồi phụp một cái. Hết. Ngon ơ !

... ngay lúc đó, tôi nghe từ cái máy CD mở lớn hết cỡ vọng ra tiếng hát ... ta nghiêng tai nghe lại cuộc đời thì hãi hùng hoàng hôn trời tối .. giọng nam đục, khàn ... ta nghiêng vai soi lại tình người thì bóng chiều chìm xuống đôi môi ... Bài hát đến với tôi đúng nơi, đúng lúc khi chiều vừa chạng vạng, cái thời khắc đặc biệt nhùn nhằng giữa sống và chết, giữa ngày và đêm, giữa ánh sáng và bóng tối, mặt trời với thứ ánh nắng huyền hoặc, không vàng không cam không đỏ không tím mà lại có vàng có cam có đỏ có tím, ở phía chân trời ... y như thứ màu vàng cam nóng hổi mà làm lạnh ngắt lòng người trong tranh của Van Gogh ”

Bài hát có cả thảy 12 câu, kể cả điệp khúc, được viết đầu từ năm 1972, theo điệu Boston, nhịp 3/4, “ ton” thứ, đã được hát đi hát lại không biết bao nhiêu lần, từ sân khấu đến ngoài đường phố, từ những rạp máy môi miệng cho vui - dù đúng ra bài hát không vui chút nào - cho đến những ca sĩ chuyên nghiệp mà thật ra không chuyên nghiệp chút nào khi vô tình hay cố ý đổi một chữ tuyệt vời của tác giả, trờ tới thành chợt tới trong câu thứ nhất ! Ô hô ! Ai tai ! (*)

The image shows a musical score for the song 'TƯỜNG NIỆM' (Tưởng Niệm). It features two staves of music with lyrics in Vietnamese. The lyrics are: 'Ta nghiêng tai nghe lại cuộc đời thì hãi hùng hoàng hôn trời tối / Ta nghiêng vai soi lại tình người thì bóng chiều chìm xuống đôi môi / Đang mân mê cho đời nở hoa chợt bàng hoàng đến kỳ trần trối / Đang nâng niu cuộc tình lộng lẫy bỗng ngỡ ngàng hụt mất trên tay / Ta khổ đau một đời để chết trong tình cờ / Ta tìm nhau một thời để mất nhau vài giờ / Bàn tay làm sao níu một đời vừa đi qua / Bàn tay làm sao giữ một thời yêu thiết tha / Mang ơn em trao tình một lần là kỷ niệm dù không đậm ấm / Mang ơn em đau khổ thật đây là nắng vàng dù nhốt trong mây / Mang ơn trên cho cuộc đời ta vài vạn ngày gió cuồng mưa lũ / Trong cơn đau một vừng nhang khói kéo ta về, về cõi hư vô ...'

TƯỜNG NIỆM

TRĂM TƯ THIÊNG

Ta nghiêng tai nghe lại cuộc đời thì hãi hùng hoàng hôn trời tối
Ta nghiêng vai soi lại tình người thì bóng chiều chìm xuống đôi môi
Đang mân mê cho đời nở hoa chợt bàng hoàng đến kỳ trần trối
Đang nâng niu cuộc tình lộng lẫy bỗng ngỡ ngàng hụt mất trên tay

Ta khổ đau một đời để chết trong tình cờ
Ta tìm nhau một thời để mất nhau vài giờ
Bàn tay làm sao níu một đời vừa đi qua
Bàn tay làm sao giữ một thời yêu thiết tha

Mang ơn em trao tình một lần là kỷ niệm dù không đậm ấm
Mang ơn em đau khổ thật đây là nắng vàng dù nhốt trong mây
Mang ơn trên cho cuộc đời ta vài vạn ngày gió cuồng mưa lũ
Trong cơn đau một vừng nhang khói kéo ta về, về cõi hư vô .

Bài viết đã trên dưới mười mười lăm năm. Từ đó tôi đã nghe đi nghe lại Tưởng Niệm không biết bao nhiêu lần. Có khi ngay sau hớp cà-phê và ngậm khói đầu ngày. Có khi giữa đêm khuya lơ khuya lác khi phố người đã ngủ yên. Có khi sau một bữa tiệc cưới. Có khi sau một đám tang ma ... Gì thì gì, cứ sau mỗi bận nghe Tưởng Niệm là tôi lại thấy xốn xang. Y như có điều gì vừa vượt khỏi hồn tôi. Y như tôi vừa mất thêm lần nữa một phần đời tôi đã mất. Quê hương. Gia đình. Tuổi trẻ. Tình yêu. Hạnh phúc. Đau khổ ... Mọi thứ mọi điều, dù đã xa biên biệt lại lộn ngược về, trong tôi, để lại mất thêm lần nữa. Từ đó, nỗi buồn -không tên- không tăng thêm cấp số cộng, mà tăng thêm cấp số nhân. Từ đó ... mà lại

cứ nghe hoài Tưởng Niệm của Trầm Tử Thiêng. Nghe có lạ không. Cũng là lạ. Nhưng mà ... ta-cũng-nói-tình-thương-người-đồng-điệu !

Tôi không là nhạc sĩ, càng không phải là người phê bình âm nhạc, nhưng có cần không để nghe và nói về -nói thêm nữa- một bài hát ... mà thiên hạ cũng đã nhắc nhở nhiều hơn một lần.

Đã có ai trong khi lặn lội suốt dọc đời mình, một lần nào đó nghiêng tai nghe lại cuộc đời, ẩn dụ quá sức là độc đáo. Đời người nói chung hay đời ta nói riêng có phải là một bản trường ca hay một đoản khúc, có khi nhịp sống hối hả có khi lặng lẽ, có khi dồn dập như điệu nhảy samba hay lướt thướt như bước slow điệu hoặc ... gì thì gì, đã có ai, một lần nào đó, buổi sáng buổi trưa buổi chiều buổi tối, chịu ngồi lại, nơi một góc khuất, để hồi tưởng lại chuyện mới hôm qua hay hôm kia, chuyện tháng trước hay năm ngoái ... để suy ngẫm, để tiếc nuối hay để vui để buồn ... hay... chẳng để làm gì hết ! Cuộc sống, dòng đời, kiếp người ... đi, trôi, chảy, tuột ... dù nhanh dù chậm ... vẫn chỉ có một chiều như một con nước đổ dốc. Chỉ có xuôi theo mà chẳng quày ngược lại bao giờ. Người ta bị cuốn theo như chiếc lá bị cuốn theo chiều gió, một buổi cuối thu. Vậy rồi, đến lúc giật mình, ngoảnh lại ...

Ta nghiêng tai nghe lại cuộc đời thì hãi hùng hoàng hôn trời tới
Ta nghiêng vai soi lại tình người thì bóng chiều chìm xuống đời môi
Ông Trầm Tử Thiêng có lúc đã làm chuyện đó. Ông nghiêng tai nghe lại cuộc đời. Giả sử nếu mượn được hình ảnh một bày đàn đang đùn đẩy nhau một cách vô thức để lũ lượt kéo đi theo một sức hút vô hình nào đó, bỗng có lúc bất chợt khựng lại – cũng vô thức như khi lũ lượt đùn đẩy nhau đi – khựng lại để vênh tai nghe ngóng mà chẳng biết nghe ngóng cái gì !... Hình ảnh đó có bi thiết quá không khi đem so sánh với dòng nhạc mở đầu của bài Tưởng Niệm. Thiệt ra là không. Không, nên nghe lời mở đầu mà giật mình như khái ngộ ! Nhất là khi tiếng hát dứt, tiếng nhạc ngưng, tiếng vọng âm trầm trầm quán quíu nhau như sợi khói tàn hương khi nhang đèn chợt tắt, bỏ lại cõi trống mù mù càng làm lộ ra cái vẻ tàn tạ của sự thể oái ăm mỗi khi đời trở chứng. - Sol sol sol sol rề sol rề rề mi rề rề la sol sí - ta nghiêng tai nghe lại cuộc đời thì hãi hùng hoàng hôn trời tới. Đô đô đô đô si đô si si lá rề rề si la la - ta nghiêng vai soi lại tình người thì bóng chiều chìm xuống đời môi -

Một cách nói khác, người nhạc sĩ ở độ tuổi mới vừa chín tới, trên dưới 30, dẫu đang đi xuôi theo dòng đời một cách thuận thảo,-hay hục hặc !?- có một lúc nào đó, chợt nhiên khựng lại, quày ngó lại ngày tháng mình đã sống, đã vui, đã buồn, đã cười, đã khóc, đã yêu thương, đã hờn giận, đã ... và đã ... Và ông thấy gì, ông thấy hình ảnh một bóng hoàng hôn đang trời .. tới. Rồi lại một bóng chiều đang chìm xuống. Hoàng hôn, bóng chiều là những ẩn dụ mà trong thơ văn người ta vẫn thường dùng để biểu hiện cho đoạn cuối của một sự thể đang tới hồi kết cuộc. Kiểu như cho bóng chiều rụng xuống tàng cây hay rơi trên mái nhà tranh có hiu hiu vài sợi khói. Cũng chẳng có gì là lạ. Lắm khi lại tạo cảm giác êm đềm nữa là khác. Đằng này, ở đây, lại gây ấn tượng mạnh vì bởi hai chữ “hãi hùng”, như thứ phản ứng hốt hoảng trước một phát giác đột ngột, cực tả tâm

trạng rối loạn của người trong cuộc. Hoàng hôn ở đây không còn biểu thị cho khoảng thời gian vật lý mà là biểu hiện cho cảnh tàn tạ của đời người do sự tự hủy của chính mình. Từ đó làm liên tưởng đến bức tranh Le Cri của Edvard Munch vẽ mặt người bịt tai, hai con mắt mở trao tráo như hai lỗ hủng không đáy và miệng thì há hốc mà tiếng thét vô thanh, đằng sau lưng đổ hực lên một mặt trời chiều sắp tắt. Bức tranh được coi là biểu tượng cho cơn khủng hoảng ý thức về cuộc hiện sinh vô nghĩa của con người, những năm đầu thế kỷ 20. Sự liên tưởng làm tiếng nhạc lời ca không còn trừu tượng nữa. Bỗng dưng, mọi chuyện như có thật !

Rồi chắc để cho hồn người dịu xuống, bớt bi kịch mà thêm đôi phần lãng mạn, tác giả lại xếp cho cái đoạn cuối ngày đó, lần này, chìm-xuống trên một đôi môi vốn dĩ là cửa ngõ của mọi sự giao tiếp. Vui buồn giận hờn yêu ghét ... gì cũng thoát ra từ hai vành môi đó. Chính trên đôi môi nào đó đã một lần thì thầm hai tiếng yêu đương. Chính trên đôi môi nào đó đã có lần làm môi giới cho sự phối hợp âm dương. Phải không ? Vậy mà lần này cũng chính từ đôi môi đó, người ta đón nhận sự tan vỡ. Thử tưởng đến một nụ cười nở gượng khi mọi sự đang tới hồi kết thúc. Sự tương phản của hai biểu tượng làm câu hát nghe ra như một lời thú nhận đau đớn về sự buông xuôi tức tưởi của người trong cuộc trước sự thế chẳng đặng đừng. Câu nhạc cao thấp chỉ quá một bát độ chút xíu mà vụn vẹo hồn người, ép người nghe tới chỗ đối diện với chính phận mình -nghe và nhận cho ra sự thật lấp liếm đằng sau những ma mị của tuồng ảo hóa. Để ... thấy mình quả tình bèo bọt. Nhạc và lời như ngón tay ngắt véo mấy tầng ý thức, gọi dậy hồn mê muội. Hai mươi tám nốt nhạc cộng với hai mươi tám chữ trông treo nhau để lại âm vang rền rĩ suốt cả hiện thân.

Thói thường, người ta sống như một cái gì tự nhiên nhất. Như hạt giống gieo xuống đất thì nảy mầm, như hoa búp rồi thì hoa nở. Dẫu người ta vẫn biết hoa nở rồi hoa sẽ tàn. Nhưng có mấy ai ngay khi hoa mãn khai lại đem lòng nghĩ đến lúc hoa tàn phai. Người ta còn mãi bận bịu với thứ hạnh phúc chụp bắt được. Người ta còn bận sống, thờ, ăn, ngủ, làm tình ... như là sẽ thờ, ăn, ngủ, làm tình ... mãi mãi. Điều ông phát giác ở đây không có gì tầm thường hơn nhưng chính cái tầm thường đó là một khái ngộ cực kỳ hiếm hoi. Hiếm hoi và nghịch thường với phát giác của nhà sư Mãn Giác đời Lý – mặc vị xuân tàn hoa lạc tận, đình tiền tạc dạ nhất chi mai – là một phác giác của hy vọng, của niềm tin, của hạnh phúc ... Còn phát giác, mà thật sự có phải là một phát giác, của người nhạc sĩ ở đây chính thị chỉ là sự xác nhận một sự thật nhãn tiền mà ai cũng cố tình quên lãng, cái kết cuộc y khuôn mà con người ai cũng sẽ gánh chịu như nhau kể từ khi mang-tiếng-khóc-bưng-đầu-mà-ra.

Mấy nốt nhạc chuyển âm lắt léo dù không cách nhau quá nhiều âm vực, nghe như tiếng thở đứt hơi của một kỳ trần trối, nếu không là vọng âm từ một cõi đời đã quá hạn. Những chữ những lời rồi ra chỉ là sự thú nhận bất lực của phần số con người trước cơn bạo hành của số phận. Mỗi câu là sự kết hợp của những nghịch đảo, khéo tới độ làm đau đớn người nghe.

Đang mần mê cho đời nở hoa /chợt bàng hoàng đến kỳ trần trối

Đang nâng niu cuộc tình lộng lẫy / bỗng ngỡ ngàng hụt mất trên tay

Đang-Thì-Chợt-Bỗng ! Cả bốn chữ đều biểu hiện cho thời-điểm-hiện-tại (temps présent) để ám chỉ sự trùng hợp của hai sự việc đối nghịch xảy ra cùng một lúc. Đúng lúc. Ngay bon. Cùng thời. Hình dung cuộc đời như một cái cân, bên tám lượng thì bên kia phải nửa cân. Cho bằng. Cho đều. Vui một, buồn một. Vui hai, buồn hai. Làm như cuộc đời lúc nào cũng rình rập, so đo ... để bù đắp hay trả đũa cho xứng với những vọng động của con người. Buồn. Vui. Khổ đau. Hạnh phúc. Rồi có phải chỉ là hai mặt phải-trái thiệt-giả của cùng một thực thể. Hay chỉ là những giả tưởng mà thế nhân đã quay theo mòng mòng suốt một đời, phù thế.

Cái lắt léo của những phận người ... thấu thị là ở chỗ biết vậy mà không tránh khỏi, biết vậy mà cứ vướng mắc như bầy dơi mù lòa. Rồi người ta buồn một họ buồn hai. Người ta khổ hai họ khổ bốn. Tính như vậy mà lũy thừa lên theo cấp số nhân. Ôi cũng một giống nòi tình, biết vậy mà cứ đắm đầu vô. Ở mà không đắm đầu vô làm sao đời còn có những câu chữ sắc mắc làm thương tích những trái tim sầu muộn. Không đắm đầu vô làm sao đời còn nghe được những uẩn khúc đoạn trường.

Từ câu hát đầu tiên, rõ ra, chúng ta chỉ là những kẻ nhẹ dạ chơi trò cút-bắt với định mệnh. Tất cả, rồi ra chỉ là những trể tràng, những hụt hẫng, những trúc trắc, những ngộ nhận ... Tất cả, rồi ra chỉ là những bất khả, kể cả tưởng đã nắm chặt trong tay rồi ra cũng chỉ phù du. Con người có khác gì một loài thiêu thân lao đầu vào vũng sáng để châm lửa vào mình làm cuộc tự thiêu bất tận. Cái còn lại là gì nếu không phải là tro than của cuộc đuổi bắt trường kỳ và vô vọng của con người. Hạnh phúc mà người ta tưởng vừa níu bắt được rồi ra chỉ là ảo giác của những ước muốn vô vọng của chính mình.

Y như đứa bé chơi trò bong bóng nước. Vừa thấy đó, vói tay chụp bắt thì chiếc bóng đã vỡ tan. Nghịch thường hơn nữa là khi chiếc bóng nước tan ngay trên mấy đầu ngón tay vừa vói tới. Đang nâng niu cuộc tình lộng lẫy, bỗng ngỡ ngàng hụt mất trên tay. Thử tưởng đến tình cảnh những tình nhân trể tràng. Có phải càng muộn màng thì cuộc tình càng lộng lẫy ? Ở mà có cuộc tình nào không lộng lẫy. Nhất là khi đời đã trể muộn. Đó có phải biểu tượng đúng nhất cho sự treó ngoe thường hằng của kiếp làm người. Trong thiếu hụt càng làm tăng ham muốn. Càng ham muốn càng sinh ảo giác. Cuộc tình trể muộn nào rồi cũng lộng lẫy như bong bóng nước. Càng cay đắng càng vọng tưởng-vọng tưởng như để bù lại chỗ thiếu hụt. Rốt lại, cái ảo giác lộng lẫy vừa là phần thưởng vừa là bản án cực hình của kẻ yêu đương trái mùa trể chuyển.

Chẳng vậy mà người xưa cứ hay dùng hai chữ “con tạo” như một đứa bé nghịch ngợm để ám chỉ những khúc khuỷu của đường đời. Cuộc đuổi bắt hạnh phúc của đám nhân loại nghĩ ra ngây thơ đến tội tình. Hay đúng ra, con người được tạo ra chỉ để làm đồ chơi cho ... cho một trò chơi tung hứng !

Điệp khúc có bốn câu, cắt ra tám vế ngắn ngủn, gọn băng như một bài thơ năm chữ mà nói ra trăm điều, bổ xung cho cái khám phá hải hùng về ý nghĩa của cuộc nhân sinh.

Ta khổ đau một đời,
để chết trong tình cờ
Ta tìm nhau một thời,

để mắt nhau vài giờ
Bàn tay làm sao níu,
một đời vừa đi qua
Bàn tay làm sao giữ,
một thời yêu thiết tha

... như thêm lời giải thích cho đoạn rao giảng mở đầu. Không thấy sao ? Không hỡi hùng sao được khi ngày chưa đi mà hoàng hôn đã trở tới, rõ ràng là cái bất khả đã nằm trong khả thể, y như Nguyễn Đình Toàn có lần cũng đã hô hoán lên ngày thần tiên em bước lên ngôi đã nghe son vàng tả tơi. Lần nữa, Trầm Tử Thiêng liệt kê ra những dấu hiệu của một cuộc chạy đuổi trong vô vọng.

Này, có chạy tìm nhau cũng chỉ để mắt nhau, có nắm níu dằng co thì kéo thì rồi cũng sẽ vượt nhau vì một khi đã ngược chiều với vòng quay của định mệnh thì dấu có thiết tha cách mấy cũng chỉ để ... ngậm ngùi. Mỗi câu hỏi được đặt ra đã chứa sẵn trong đó câu trả lời phủ định. Nhất ông !

Đời người có phải là một cuộc trường chinh bắt đầu từ số không để về tận đến ... số không. Có thực hay không, cái kinh nghiệm sống khủng khiếp đó.

Bốn câu đầu như là một cáo thị chung chung cho cái đám nhân quần còn đang lằng xằng với trò chơi đuổi bắt đó. Đến bốn câu cuối mới thiệt là lời tự sự với chính mình.

Mang ơn em trao tình một lần là kỷ niệm dù không đậm ấm
Mang ơn em đau khổ thật đầy là nắng vàng dù nhót trong mây
Mang ơn trên cho cuộc đời ta vài vạn ngày gió cuồng mưa lũ
Trong cơn đau một vừng nhang khói kéo ta về, về cõi hư vô .

Nhìn ngó quanh quanh rồi nhìn lại đời mình. Sau hết, cái còn lại ? Tiền tài ? Công danh ? Sự nghiệp ? Tất cả rồi tựa tựa áng mây trôi. Có ! Không ! Không ! Có ! Cái có thật còn lại, sau cùng, phải chăng chính là sự kết hợp với tha nhân. Cái còn lại, sau hết, là mối giao tình giữa người với người. Bốn câu cuối của bài hát nghe ra như một lời tạ tình vô cùng hào sảng.

Hồn sắc sảo bao nhiêu thì lòng đôn hậu bấy nhiêu. Chuyện yêu đương hẳn vui ít buồn nhiều, vậy mà ở cuối con đường suy niệm về lẽ vô thường, ông còn quay trở lại để được một lần nói hai tiếng tạ ơn.

Quả là một người thủy chung rất mực, tình dẫu ba đào nhưng còn đó, những dư ba. Bởi vậy, làm sao mà quên phứt cho đành. Sau rốt, ông tìm quay lại với cái một-nửa của mình, cái thiết-thân-một-thời, cái đã có lần để hồn chìm trong đáy mắt, cái đã có lần níu chặt trong tay, kề sát bên vai ... đã cho ông ném vị đắng của những lời tình ngọt, lẫn lẫn với vị ngọt của một đời tình lỡ. Hạnh phúc có thật hay không, phải chăng chính là chút vui vầy khi còn đôi lứa. Dẫu rồi có dở dang hẳn cũng đã có lần đưa nhau tới mấp mé cửa thiên đàng. Làm sao mà không biết ơn nhau cho đành. Ôi diệu kỳ cho dù chỉ còn là kỷ niệm, dẫu chỉ một lần trao tình cũng đã đủ giúp nhau chạm mặt hạnh phúc ! Mấy tiếng mang-ơn nghe ra sao mà chân tình quá đỗi ! Vừa tha thiết vừa trân trọng. Ân cần đến độ ai đó chắc mũi lòng. Đã có lời nhạc tình nào mà nhân nghĩa tới vậy đâu !

Ôi ông Trầm, nghe ông là người ít tiếng kín lời mà sao lời nào ông nói nếu không xoáy đau tới tâm phủ thì lại nghe ra mát rượi như nước mưa tắm gội giữa trưa hè quê mẹ ! Xin cúi đầu tâm phục.

Nhạc tây nhạc tàu gì không biết, nghe nhạc ông tôi chỉ nghe ra tiếng thì thầm u uẩn của một tấm lòng nhân hậu. Quãng đại. Sắc sảo mà chân thành. Chân thành đến nỗi làm muối mặn đọng lòng, ngay cả người nghe là người dung nước lã. Đã vậy, nói chuyện tư riêng cũng chỉ là để bắt quàng sang chuyện lớn, chuyện trời cao bí hiểm, chuyện đất sâu huyền hoặc, chuyện thiên địa mang mang, chuyện nằm tuốt trong sâu thẳm mấy tầng vô thức ... Gì thì gì, một khi đã lộ mặt ra với cuộc đời này - dù không được hỏi ý kiến ! - bản phận đầu tiên và sau cùng của con người là sống đời mình cho đúng nghĩa ... làm người. Còn ngoài ra thì phó mặc cho ... định mệnh !

Cuối lời, như còn cố thêm một dặn dò :

Mang ơn trên cho cuộc đời ta vài vạn ngày gió cuồng mưa lũ
Trong cơn đau một vừng nhang khói kéo ta về, về cõi hư vô .
quả là minh triết ! Dầu biết thiên-địa-bất-nhân-dĩ-vạn-vật-như-sô-cầu mà vẫn tâm
đại lượng, không oán trách cũng chẳng kêu than, chấp nhận mọi việc mọi sự
như vậy là vậy. Như thị. Hơn nữa, bài hát nghe thì như kêu rêu mà nghĩ lại thì
còn như một lời tạ ơn nữa. Tạ ơn đời mặc mưa-cuồng-gió-lũ. Tạ ơn người mặc
kỷ-niệm-không-đằm-ám. Thấm thiết biết bao lời dặn dò, gởi lại. Nghĩ lại coi,
không phải vậy sao. Dầu mưa nắng giá băng lạnh khi trái ý nhưng nghĩ cho cùng,
ơn nghĩa trời đất và cuộc đời đầy đầy ra đó. Cốt yếu là mình có nhận ra được
không. Một buổi mai, sau trọn đêm tuyết lạnh, hừng sáng, mặt trời hiện ra, chói
lọi một vừng hào quang, xuyên qua hết mọi tầng mây, len qua hết mọi lớp không
khí vẫn đục, chiếu thẳng vào góc bàn viết có chậu cúc vàng vừa nở trái mùa, có
khác gì mấy lời phủ dụ của thiên nhiên. Lần khác nữa, tình cờ đọc được đâu đó
một câu thơ, chữ nghĩa vắn điệu mơn man nhau mướt rượt nghe như ai đó vỗ
về làm nổi sầu riêng bỗng dựng rồi nhẹ hững. Góc núi, lưng đồi ... một buổi
chớm thu, tiếng chào, câu hỏi ... mỗi lượt đi về ... mỗi mỗi đều chứa trong đó thứ
ân sủng của trời đất và lòng người, mãi mãi có đó, ràn rụa như sương mai. Vậy
mà không mang ơn thì còn biết mang gì cho khỏi còng kèn cái phận người đã
quá đổi đa đoan.

Sau hết, bài hát kết lại một cách gọn bâng :

Cuối cùng, mọi thứ mọi điều, giàu nghèo sang hèn đẹp xấu tài hoa hay thô
kệch... mọi kiểu mọi cách, thành công thất bại, hạnh phúc hay khổ đau ... rốt lại
chỉ là ...

chỉ là :

Một vừng nhang khói

Kéo ta về

Về cõi hư vô.

Nói gì cho đúng hơn nữa. Đoạn kết hẳn là đoạn đành. Nhưng có nói ngược lại
được đâu. Chắc vậy cho yên, lòng thôi vọng động.

Câu cuối, nhạc xuống “ton”, người hát hạ giọng, luyến láy làn hơi lên bổng xuống
trầm, ngân dài mặc tình theo hơi thở rồi bỏ trôi theo nốt cuối lưng lưng, không
cao không thấp, lưng chừng ... làm cõi quạnh quạnh quanh tưởng như tấm màn
thơ có hơi gió thổi nhẹ lất lay theo, người nghe nín thở để hồn lặn trôi theo

dòng cảm xúc, lung lay theo cung nhạc rồi nhẹ nhẹ, nhẹ nhẹ buông xuôi, buông xuôi tới tận ... cõi hư vô !

Ông Trầm, ông làm nhạc mà như giảng kinh. Nghe mà rã mềm phé phủ, cảm như có vết mực loang ra trên tờ giấy thấm, càng lúc càng đậm đặc ...

Mà thiệt tình, tui có muốn tu đâu !!!

Cao Kỳ Khanh

VIẾT THÊM

Chắc cũng nên dông dài thêm chút đỉnh về những nhạc phẩm của Trầm Tử Thiêng, đặc biệt là phần viết lời. Ai sao không biết, chớ tôi nghe nhạc của ông mà lắm khi cảm chữ nghĩa (lời) của ông như một cõi thơ rất riêng. Chữ nghĩa thường bình dị, nhưng đặc biệt ở chỗ bình thường mà không tầm thường. Vấn đề là đặt chữ đúng chỗ của nó, chữ có thể bỗng dựng ảo hóa thành mỹ từ như phù thủy. Có những chữ như trong ngôn ngữ nói hằng ngày, không cao xa cũng chẳng hoa mỹ, có khi quen thuộc, vậy mà chọn đúng nơi đúng lúc cộng thêm cái nốt nhạc đúng độ đúng “ton” làm người nghe cảm thấy... thốn tận tâm can. Kể cả cách đặt câu, có khi gần như phá thể, như một ý hướng tìm tòi đột phá, làm mới ngôn ngữ vậy.

Nội cái chữ “trờ” trong câu hát đầu tiên đã là một diệu thủ của chữ nghĩa.

(*)TRỜ (hoàng hôn trờ tới)

“Trờ tới” y như cầm dao mà cứa thịt. Chặt cái bụn ít đau. Cứa, đau gấp bội. Chữ nghĩa của người ta diệu kỳ như vậy mà quý vị ca sĩ nam nữ bất chấp, cứ ngang nhiên ngân nga thành ... chợt tới. “Chợt”, phù bình thanh, cụt ngắn cụt ngắn, phát ra không có âm vang. “Trờ”, trầm bình thanh, âm phát ra tự nhiên kéo dài, mới diễn tả hết ý được sự cò kè, cù cựa, trì kéo của ... định mệnh.

-Thử ráng phân tích thêm một chút về nghệ thuật viết lời (văn) của tác giả.

Câu hát áp chót - Mang ơn em đau khổ thật đây là nắng vàng dù nhót trong mây. Tuyệt vời ! Thử tưởng ra một buổi chiều có nắng mà đầy mây. Nắng thì vàng hực mà mây thì xám xịt. Hai màu sắc tương phản như vui với buồn. Mặt trời lặn chậm như không muốn lặn. Đám mây vô định thì cứ vẫn lơ lửng qua lại như không biết chỗ phải ngừng. Cứ như vậy mà lắm khi vô tình nhót sắc vàng lộng lẫy buổi chiều hôm đằng sau lớp màu xám chẳng ra xám đen chẳng ra đen. Sự tương phản đó là ản

dụ vô cùng thi vị cho một nỗi buồn thất tình bị giấu kín, giấu kín đằng sau bộ mặt giả bộ trơ trơ, đằng sau những cử chỉ ra bộ dứt khoát ... mà trong lòng thì ruột đứt không biết bao nhiêu khúc ... mà đau khổ không biết bao nhiêu lần ... mà tình yêu cũ, trẻ, lỡ ... vẫn sáng lán trong thăm thẳm lòng, y như nắng vàng bị nhốt trong mây. Có biểu tượng nào cho chuyện thất tình đẹp và rộng lượng tới vậy đâu ! Viết nhạc mà như nốt thơ vào trong đó, quả là tài hoa hết mức.

Ôi văn chương âm nhạc ai đem chia biệt cho đành !

Lang bang thêm chút nữa, nghe thêm nhạc của Trần Tử Thiêng, lại nghĩ ra một điều : trong nỗi buồn riêng ông, luôn luôn lẫn lút nỗi buồn chung về quê hương và thân phận con người của một thời quá đổi điêu linh. Lắm lúc nghe mà tưởng như đọc rồi chìm lìm trong thơ Tô Thùy Yên với những chữ những nghĩa u trầm như vọng về đâu từ một cõi nào xa mút cõi người

Ôi những bậc “vương tôn miền trí tuệ” ! -chữ của Tô Thùy Yên-

cvk